

“12 Mart İstiklal Marşı'nın Kabûlünü ve Mehmet Akif Ersoy'u Anma Günü” Konulu Konferans

(12 Mart 2012)

T.C.

Besni Kaymakamlığı

İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Besni/ADİYAMAN

Halk Eğitim Merkezi Konferans Salonu

Saat:10.00-10.45

MEHMET ÂKİF ERSOY HAYATI, ŞAHSİYETİ VE İSTİKLAL MARŞI

Mustafa KARABULUT*

Sayın Kaymakamım,
Sayın protokol mensupları,
Basınımızın değerli temsilcileri,
Kıymetli misafirler,
Değerli öğretmen arkadaşlarım
Ve sevgili öğrenciler,

Hepinizi saygıyla selamlayarak konuşmama başlıyorum. Bugün, 12 Mart, “İstiklal Marşı'nın kabûlünü ve Mehmet Akif Ersoy'u Anma günü” Bu vesileyle, İstiklal Marşımızın yazarı, Milli şairimiz, mütefekkir Mehmet Akif Ersoy'u saygı ve rahmetle anıyoruz.

Her milletin tarihinde derin izler bırakmış önemli şahsiyetleri bulunmaktadır. Mehmet Akif Ersoy da Türk milletinin tarihinde ve gönlünde taht kurmuş büyük bir şahsiyettir. Mehmet Akif Ersoy sadece İstiklal Marşımızın yazarı değil, o aynı zamanda Türk milleti için “vatan, millet, bayrak, özgürlük ve bağımsızlık” kavramlarının karşılığıdır. O, sadece bir şair değil, Kurtuluş Savaşını on kıtaya, kırk bir dizeye sığdırarak Milli Mücadeleyi en mükemmel bir şekilde dile getiren şahsiyettir. Bu nedenle milletin dili, sesi olan Akif'in hayatının bilinmesi ve her fırsatta dile getirilmesi yetmez. O, toplumun her kesimi tarafından örnek alınması da gereken mümtaz şahsiyetlerdendir.

1. Mehmet Akif'in Biyografisi

Mehmet Âkif Ersoy, 1873 yılında İstanbul'un Fatih ilçesinin Sarıgözel semtinde doğmuştur. Babası, İpekli Mehmet Tahir Efendi, annesi Emine Şerife Hanım'dır. İlk ve Orta

* Yrd. Doç. Dr., Adıyaman Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Adıyaman.

E-posta: mkarabulut@posta.adiyaman.edu.tr

öğrenimini Fatih Rüşdiyesi ile Mekteb-i Mülkiye İdadisi'nde tamamladıktan sonra, dört yıllık Halkalı Ziraat ve Baytar (Veteriner) Mektebine girer ve Baytarlık bölümünden birincilikle mezun olur (1893). Ziraat Nezareti, Umur-i Baytariye Müdür Yardımcılığı yapar. Görevi gereği, Rumeli Arnavutluk, Anadolu, Arabistan'da (Necid) dolaşır. Eşref Edip'le birlikte Sırat-ı Müstakim, Sebilürreşad dergilerini çıkarır. Harbiye Nezareti adına Almanya'ya (Berlin) gönderilir. Arapça, Farsça ve Fransızca'yı çok iyi bilen Akif, Darülfünun Edebiyat-ı Umumiye Müderrisliği (Profesörlüğü) yapar.¹

Mehmet Âkif, Birinci Meclis'te Burdur Milletvekilliği yapar (1920-1923). Daha sonra Mısırlı Prens Abbas Halim Paşa'nın davetiyle Mısır'a gider, Hilvan'a yerleşir. 1926'da Mısır'da Edebiyat Fakültesi'nde Türkçe Profesörlüğü yapar. Mısır'da iken, siroza yakalanır. Bir süre, hava değişimi için Lübnan'a gider. 1936 da Antakya'ya gelir, fakat tekrar Mısır'a döner. Mısır'dan da Türkiye'ye döndüğünde ağır hastadır. İstanbul'da tedâvi görür, hastaneye yatar ama hastalığı geçmez. 27 Aralık 1936 Pazar günü akşamı vefat eder. Ertesi gün Edirnekapı Şehitliği'ne defnedilir. İstiklal Marşımızın şairi olan Akif, bütün şiirlerini, Safahat adını verdiği bir kitapta toplamıştır.

Mehmet Âkif Ersoy, modern Türk edebiyatı ve düşünce tarihinin kuşkusuz seçkin şahsiyetlerinden biridir. Onu, şahsiyeti ve eserleriyle doğru tanımak, bugün yaşamakta olduğumuz sıkıntıları aşmada bize yol gösterecek düşüncelerin ipuçlarını yakalamak demektir. Mehmet Âkif Ersoy'un hayatına ve eserlerine baktığımızda, onun kelimenin tam anlamıyla bir "şahsiyet" olarak karşımıza çıktığını görürüz. Hayat hikâyesi, eserleri ve onu yakından tanıyan arkadaşlarının hakkında yazdıklarından yola çıkarak bu şahsiyetin hangi kaynaklardan beslendiğini, zamanla nasıl oluştuğunu, eserlerine ve gündelik hayata ne oranda yansındığını açıklıkla görmek mümkündür.² Buna göre onun şahsiyetinin üç kaynaktan beslendiğini söyleyebiliriz.³

- *Kur'anlı ev,
- *Pehlivanlı mahalle,
- *Deneysel bilimli okul,

Mehmet Akif'in şahsiyetinin oluşmasında Kur'an ve sünnet, Türk-İslam yaşamının hüküm sürdüğü Fatih ve çevresi ile bilimsel eğitim kurumlarının büyük etkisi vardır. Safahat şairi, Çanakkale'yi destanlaştıran şair, Şair-i Azam, Vatan Şairi, ilim, fikir ve dava adamı, örnek bir insan Mehmet Akif Ersoy. Fikir ve edebiyat dünyamızda eşine az rastlanır bir dehadır Mehmet Âkif Ersoy. Pek az şairin eserleri ve fikirleri ile şahsiyeti arasındaki benzerlik hatta ayniyet Mehmet Âkif'ininki kadar olabilmıştır.

Mehmet Âkif, milletiyle ağlayan, onun derdiyle dertlenen bir insan. Yazdığı şiirlerde yaşanan acılar, yenilgiler, yoksulluklar ve umut dile gelir. "Safahat"ta yer alan her bir şiirde devrin halleri adeta kelimelerle resmedilir. Mehmet Akif Ersoy Türk şair, düşünür, veteriner, öğretmen, vaiz, hafız, Kur'an mütercimi, milletvekili, şair, Türkiye Cumhuriyeti'nin milli marşı olan İstiklal Marşı'nın güftekârıdır. "Vatan şairi" ve "Milli Şair", "İslam Şairi" unvanları ile anılır. *Çanakkale Destanı* ve *Bülbül* en önemli eserlerindedir. Mehmet Âkif, *İstiklal Marşı*

¹ İsmail Yakıt, Mehmet Akif ve Tıp Etiği, I. Uluslararası Mehmet Akif Sempozyumu, s.439.

² Recep Duymaz, Mehmet Âkif Ersoy'un Şahsiyetinin Kaynakları, Bilimin ve Aklın Aydınlığında Eğitim dergisi, Yıl:7, Sayı:73, Mart 2006, s.28.

³ Bu tasnif Mithat Cemal Kuntay'a ait bir adlandırmadır. Bkz. Mithat Cemal Kuntay, Mehmet Âkif Ersoy, Hayatı-Seciyesi,-Sanatı, Ankara, 1986, s.157.

benim değil, milletimindir, diyerek İstiklal Marşı dışındaki şiirlerini “Safahat” adlı tek eserinde toplamıştır. Milletine armağan ettiği için bu şiirini Safahat adlı kitabına almamıştır. Şair, İstiklal Marşı’nı nasıl yazdığını ise şöyle dile getirir:

“Bu marş ancak ümitle, imanla yazılabilir. O zamanı bir düşünün. İmanım olmasa böyle bir marşı nasıl yazabilirdim? Zaten ben de başka türlü düşünüp başka türlü yazarlardan değilim. Bu elimden gelmez. İçimde ne varsa olduğu gibi yazılarımdadır.”

Mehmet Akif Ersoy, ülkenin içinde bulunduğu acı ve sıkıntı dolu günlerde üzülmüş, kederlenmiş, ancak ümidini ve mücadele azmini asla yitirmemiştir.

*Bırakın matemî yahu! Bırakın feryadı
Ağlamak fayda etseydi babam kalkardı*

diyerek milletin azim ve ümit duygularını harekete geçirmeye çalışmıştır. Mehmet Âkif, İslam dininde cehaletin, yobazlığın, tembelliğin, batıl inançların yeri olmadığını ifade ettikten sonra, İslam’ın ölümler dini olmadığını aksine hayat dini olduğunu da ifade etmektedir.

*İnmemiştir hele Kuran, bunu hakkıyla bilin,
Ne mezarlıkta okunmak, ne de fal bakmak için*

Millî Şair, toplumun kurtuluşunun yolunun ahlaklı ve faziletli gençler yetiştirmekte geçtiğini belirtir. Yeni kuşaklar Mehmet Âkif’i çok kere bir yönüyle tanımaktadırlar: İstiklal Marşı şairi Mehmet Âkif. Hâlbuki o, yeni kuşaklar tarafından örnek alınması gereken farklı özelliklere sahip zirve bir insandır. İdealist, sanatkâr, şair, hatip, devlet adamı, kahraman, âlim ve bilge bir düşünce adamıdır. Ama Mehmet Âkif’in öne çıkan ve gençlerimize örnek gösterilmesi gereken en önemli vasfı ise bir düşünce ve hareket adamı olmasıdır.

*“Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın, bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim; bendimi çiğner, aşarım;
Yırtarım dağları, enginlere sığmam taşarım.”*

Millî marşımızda yer alan yukarıdaki mısralar, bir milletin bağımsızlık, özgürlük ve kendine güven duygusunun ifadesidir. Mehmet Âkif, sözü ve eylemi birbiri ile tam uyum sağlayan ve buna aykırı davranışları asla affetmeyen nadir, örnek insanlardan biridir. Safahat’taki Süleymaniye Kürsüsü’nde adlı bölümde kendisini şu şekilde tanımlamaktadır:

*“Budur cihanda benim en beğendiğim meslek
Sözüm odun gibi olsun, hakikat olsun tek.”*

Doğduğu ve yaşadığı zaman dilimi, hatırlanması bile insana üzüntü ve keder veren bir dönemdir. Üç kıtada egemen olmuş büyük bir medeniyetin kurucusu Osmanlı Devleti’nin yıkılış dönemidir. Üzücü olaylar üst üste gelmekte, kamuoyunda ümitsizlik hâkim olmaktadır. O ise asla ümitsizliğe kapılmamış aksine halkını harekete geçirmek için cepheden cepheye koşmuştur. “İstiklal Harbi’nin manevi cephesinin önderi” sözü onun için yerinde kullanılan bir deyimdir.

“Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak.

Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.”

Ankara’da Tacettin Dergâhı’nda bu mısraları yazarken ufukları karanlık, safha safha yıkılmakta olan bir vatanın geleceğine dair umut ışıklarını ateşliyordu. O, şehirden şehre, cepheden cepheye koşarak insanlara, ümitsizliğe düşmemelerini, güçlü ve ümitvar olmalarını ısrarla telkin ediyordu. Âkif’in asıl ideali ülkenin geleceğinde söz sahibi olacak ruhen ve fizikî olarak güçlü bir nesil yetiştirmekti. Mehmet Âkif, idealindeki gençliği “Âsım’ın Nesli” olarak niteliyordu. Âsım, Milli Şair’in ana hatlarını ayrıntılı biçimde çizdiği ideal bir gençlik prototipidir. O, vatanını, milletini, değerlerini ve tarihini seven, haksızlığa tahammülü olmayan, haykıran bir gençtir. Bütün özelliklerini Türk-İslam sentezinden almış olan Asım, kendi çıkarları için değil, ülkesi, milleti, toplumun yararı için çalışır. Âsım, ecdadına saygılı bir gençtir ve tarihe karşı nankörlük edenleri uyarmaktadır:

*“Zulmü alkışlayamam, zalimi asla sevemem;
Gelenin keyfi için geçmişe kalkıp sövemem.
Biri ecdadıma saldırdı mı, hatta boğarım...
—Boğamazsın ki!
—Hiç olmazsa yanımdan koğarım!*

*Üç buçuk soysuzun ardında zağarlık yapamam;
Hele hak namına haksızlığa ölsem tapamam.
Doğduğumdan beridir âşıkım istiklâle
Bana hiç tasmalık etmiş değil altın lâle...
Yumuşak başlı isem, kim demiş uysal koyunum?
Kesilir belki, fakat çekmeye gelmez boynum.
Kanayan bir yara gördüm mü yanar tâ ciğerim.
Onu dindirmek için kamçı yerim, çifte yerim.
...*

Bu mısralarda şair, haksızlıklar karşısında susmayacağını ifade eder. Mehmet Âkif dindar bir şahsiyet olarak Müslümanca düşünmeyi ve yaşamayı ilke edinmişti. Mehmet Âkif’in zulme karşı oluşundaki kaynağı, hareket noktası Kur’an-ı Kerim ve Peygamber Efendimiz’in(s) sünneti idi. Şair, zulmü asla desteklemeyeceğini, zalimleri asla sevmeyeceğini açıkça ifade eder. “Gelenin keyfi için geçmişe kalkıp sövemem” mısrası ile hakkın, hakikatin yanında olacağını ifade eder. Bu bölümde bağımsızlık, özgürlük düşüncesi de işleniyor Mehmet Âkif, “istiklâl” kavramını her dem yüreğinde taşıyordu.

8 Ekim 1912’de başlayan Balkan Harbi, büyük bir felakete dönüşmüştür. Bu öyle bir felakettir ki Balkan Türkleri ve Müslümanlarına olmadık işkenceler, zulümler yapılmakta, Bulgar, Yunan ve Sırp çeteleri, Osmanlı Türklerini ve Müslümanları Balkanlardan silebilmek için akla gelebilecek her türlü çirkinlikleri yapmaktadır. Bu durum Âkif’in ruhunda derin yaralar açar. Bu katliamlara rağmen yaşanan siyasi çekişeler de Âkif’i oldukça üzer. Sonunda mağlubiyete sebep olan kendi değerlerini inkâr eden, dejenere, Batı hayranlarını ve bunların arkasındaki Batılı kuvvetleri ağır bir dille eleştirir:

*Tükürün milleti alçakça vuran darbelere!
Tükürün onlara alkış dağıtan kahpelere!
Tükürün Ehl-i Salîb’in o hayâsız yüzüne!
Tükürün onların aslâ güvenilmez sözüne!
Medeniyet denilen maskara mahlûku görün!*

Tükürün maskeli vicdânına asrın, tükürün!

Balkan felaketinin üzerinden çok geçmeden I. Dünya Savaşı başlar. Osmanlı İmparatorluğu için bu savaş bir dizi felaketin başlangıcı olur. Osmanlı, adeta sürüklendiği bu savaş yüzünden kendisini yıkılışa kadar götürecek bir sürecin içine girer. İşte tam bu sırada Çanakkale Savaşları patlak verir. Akif'in aklı, yüreği hep bu savaştır. Akif, "Bütün dünya toplanıp hücum etse, yine Çanakkale sükût etmez, düşmez!" diyerek kurtuluşa olan inancını ve ümidini dile getirir. Akif'in yakasını felaketler bir türlü bırakmaz. 31 Mayıs 1918 Büyük Cibali Yangını'nda 7500 hane ile beraber oturduğu ev de yanar.

1919 yılı Türkiye'nin belki de İslam aleminin en karanlık dönemlerindedir. Çünkü dünyanın en önemli şehirlerinden İmparatorluğun başkenti ve kalbi İstanbul işgal altındadır. Bu işgal Akif'te büyük bir acı oluşturur. Akif, Safahat'ın altıncı kitabı olan Asım'ı işgal günlerinin bu çileli günlerinde yazar. Vatanın karış karış işgal edildiği bir dönemde Âkif, geleceğe Âsım'la bakmakta, onunla teselli bulmakta, Âsım'ın iradesi ile ülkenin kurtulacağına inanmaktadır. Çünkü ülkenin geleceği iyi yetişmiş kuşaklarla mümkündür.

Âsım, bir semboldür. Müslüman Türk gençliğini temsil eder. İnancı tamdır. Ülkesini işgal etmek isteyenlere karşı aklıyla, gücüyle mücadele eder ve kazanır. Bunun en canlı örneği Çanakkale Savaşı'dır. Çanakkale'de yedi düvele karşı mücadele vermiştir, yılmamıştır ve başarmıştır.

*"Âsım'ın nesli... diyordum ya... nesilmiş gerçek;
İşte çiğnetmedi namusunu, çiğnetmeyecek."*

Mehmet Akif Ersoy, Türk milletinin bir ferdi olmaktan her zaman gurur duymuş, şan ve şerefle dolu Türk tarihine hayran olmuştur. Bunu da eserlerinde yansıtmıştır. Amacı, yurdunu, milletini seven ve yeri geldiğinde uğruna ölebilen karakterde insanlar yetişmesini sağlamaktır. Bunu şu dizelerle dile getirmektedir.

*Sahipsiz olan memleketin batması haktır
Sen sahip olursan bu vatan batmayacaktır*

Akif'e göre bilim ve sanatta ilerlemenin, çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmanın yolu bilinçli ve sistemli çalışmaktan geçmektedir. Çünkü milletin varlığındaki devamlılık ancak çalışmayla sağlanabilmektedir. Akif batının teknolojik üstünlüğünü kabul eder ancak batı medeniyetinin üstünlüğünü kabul etmez. Türk toplumuna ters geldiğini savunur. Bu nedenle medeniyeti değiştirmek yerine batıdan milli bünyemize uygun olanlarının alınmasının doğru olacağını dile getirir. Batı karşısında her alanda güçlü bir Türkiye'yi hayal etmiş ve gelişmiş Türkiye'nin diğer gelişmekte olan ülkelere örnek olması, öncülük etmesi gerektiğini vurgulamış ve ömrü boyunca bu yolda çalışmıştır.

Mehmet Âkif, sorunların çözümünde görev alan, çözüm üreten mütefekkir-şairdir. Duydukları, gördükleri kısaca yaşadıkları karşısında kayıtsız kalmamıştır. Yaşadığı dönemde olup bitenler, esere taşınmış, üzerinde düşünülmüş ve dersler çıkarılmış. Şiirini 'samimiyet' ve 'gerçekçilik' üzerine kurmuştur.

*"Hayâl ile yoktur benim alışverişim...
İnan ki her ne demişsem, görüp de söylemişim.
Şudur cihanda benim en beğendiğim meslek :*

Sözün odun gibi olsun, hakikat olsun tek”

“Hayali değil, görüp yaşadıklarını konuşuran, anlatan”⁴ Akif, bir ömür inandığı gibi yaşama çabasında olmuştur. Eşref Edip, Mehmet Âkif’in bu yönünü şöyle ifade eder: “Âkif, sadece bir köşeye çekilip düşündüklerini ve duyduklarını yazmakta kalan bir şair değildi. Aynı zamanda doğru bildiği şeyleri yapmaya çalışan; hareketlerini samimi duygularına uygun düşürmeye uğraşan bir cemiyet adamıydı.”

“Mehmet Âkif, bir ‘istiklâl’ şairidir ve birlik ve beraberliğin sağlanması, düşmana karşı savaşılması hususunda yazıları, şiirleri ve vaazları ile hizmet vermiştir. İstiklâl marşımızda özellikle vurgulanan bir mısra vardır. Şiirde tekrar edilir: “Hakkıdır, Hakk’a tapan milletimin istiklâl”. Zafere ulaşmanın ilk şartı inanmaktan geçer. Sonra ise azim ve gayretle yazılan destan ve kazanılan bağımsızlıktır. “Bana hiç tasmalık etmiş değil altın lâle” mısrasında geçen “altın lâle” tabiri boyuna vurulan zincir anlamına gelmektedir. İstiklâl Marşımızda geçen “Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım; / Hangi çılgın bana zincir vuracakmış şaşarım” mısralarında da aynı anlam başka bir söyleyişle anlatılmıştır.

“Yumuşak başlı isem, kim dedi uysal koyunum?
Kesilir, belki, fakat çekmeye gelmez boyunum.”

Hiç kimse beni kendisine esir, kul, köle edemez; beni dilediği gibi yönetemez anlamı burada yüksek sesle dile getiriyor. İtirazlarım karşısında belki beni susturmak istersiniz hatta öldürmek istersiniz beni ama istediğiniz yöne sevk edemezsiniz. Sizin yanınızda değilim nidasıdır bu. Doğru bildiğini söyleme kararlılığı bir kez daha vurgulanmaktadır. Akif’in birçok şiirinde merhamet duyguları, kimsesizleri, mazlumları koruma isteği yer alır. Mehmet Âkif, “Küfe” adlı şiirinde çocuk yaştaki Hasan’ın acıklı hikâyesini anlatır. “Seyfi Baba” şiirinde fakir Seyfi Baba’nın perişan hali, yoksulluğu, kimsesizliği anlatılır. Şair, Seyfi Baba’ya yardım etmek ister ama ne hazindir ki onun da cebinde parası yoktur. Yaşanan bu hali yüreğimizi sızlatan bir mısra ile ifade eder: “Ya hamıyyetsiz olaydım, ya param olsa idi.” Mehmet Âkif, yaşanan zorlukları gören, dertlilere derman olmak isteyen, cemiyete yol gösterme çabasında olan bir şahsiyettir. Yazdıklarını, bütün samimiyetiyle şahsında yaşayarak göstermiştir. Çevresinde bulunan Mithat Cemal, Eşref Edip gibi şahısların hatıraları ve tespitleri burada dikkate değer.

Mehmet Âkif, “vefalı”, “hür fikirli”, “taassup, istibdat, cahillik ve ümitsizliğe düşman”, “din konusunda müsamahası ve haksızlığa tahammülü olmayan”, “azim sahibi”, “sözünde duran”, “hasisleri ve meşrepsizleri sevmeyen”, “cömertliği ve tevazuu seven”, “hüsn-i hat ve musikiye meraklı olan” ve “geleceğe önem veren” bir şahsiyettir. O, bütün bu özelliklere sahip olduğunu günlük hayatını bunlara uygun yaşamak suretiyle göstermiştir.⁵ Birinci Dünya Savaşı’ndan Mondros Mütarekesi’nin imzalanması ile son Müslüman Türk devleti olan Osmanlı Devleti’nin parçalanması hedeflenir ve Sevr antlaşması zorla imzalatılarak Anadolu da işgal edilmek istenir. Bu durumu kabul etmeyip isyan eden şairlerimizin başında gelen Mehmet Akif, halkı aydınlatmak ve Milli Mücadele konusunda bilinçlendirmek için ilk önce Balıkesir Zağnos Paşa Camisi’nde 23 Ocak 1920 Cuma günü bir vaaz verir.⁶ Burada Zağnos Paşa Camii’nde Cuma namazından sonra va’az kürsüsüne çıkarak halka hitap eder:

⁴ Kazım Yetiş, Bir Mustarip Mehmet Akif Ersoy, Akçağ Yayınları, Ankara 2006, s.39.

⁵ Recep Duymaz, Mehmet Âkif Ersoy’un Şahsiyetinin Kaynakları, Bilimin ve Aklın Aydınlığında Eğitim dergisi, Yıl:7, Sayı:73, Mart 2006, s.30.

⁶ İbrahim Akyol, Mehmet Akif Ersoy’un Milli Mücadele Yıllarında Çankırı’ya Gelişi ve Çankırı Vaazı, I. Uluslararası Mehmet Akif Sempozyumu, s.410.

“Ey Müslüman!” sözüyle konuşmasına başlayan Âkif, önce:

*“Cihan alt üst olurken seyre baktın, öyle durdun da,
Bugün bir serserisin, derbedersin kendi yurdunda!*

dizesiyle başlayan şiirini okur. Bundan sonra Batı'nın neden bilim ve teknolojiye bizden ileride olduğunu anlatır. Mehmet Âkif, geri kalmamak için bizim de bir araya gelip çalışmamız gerektiğini ifade eder. Milli Şair, daha sonra sözü Milli Mücadele'ye getirerek, vatanın ve milletin haysiyeti, istiklali, mutluluğu için yapılması gerekenleri anlatır. Âkif, bu vaazını 12 Şubat 1920 tarihli Sebilürreşad dergisinde de yayımlamış, bundan dolayı dergisi işgal kuvvetleri tarafından devamlı sansüre uğramış ve kendisi de takip altına alınmıştır. Sebilürreşad, 1920'li yılların başlarından itibaren Milli Mücadele hareketinin irtibat bürosu gibidir. İstanbul'da hizmet imkânı bulamayan Mehmet Akif, 10 Nisan 1920 tarihinde Milli Mücadeleye katılmak üzere gizlice Ankara'ya doğru yola çıkmış, Büyük Millet Meclisinin açılışının ertesi günü 24 Nisan 1920'de Ankara'ya ulaşmıştır.

Akif, Meclis'e geldiğinde Mustafa Kemal'le karşılaşır. Atatürk, Mehmet Akif'e iltifat ederek şöyle der:

“- Sizi bekliyordum efendim, tam zamanında geldiniz, şimdi görüşmek kabil olmayacak, ben size gelirim.”

Ankara'da hemen faaliyete geçerek 30 Nisan Cuma günü Hacı Bayram Camisi'nde kürsüye çıkarak halka hitap etmiş, İstiklal Savaşı'na da Burdur mebusu olarak katılmıştır.⁷ Mehmet Akif'in, İstiklal Savaşı yıllarındaki hizmetleri arasında Kastamonu ve civarında yaptığı faaliyetlerin ayrı bir yeri vardır. İstanbul'dan Anadolu'ya gemiyle gönderilen silahların ilk durak yeri İnebolu limanıdır. İnebolu limanından alınan silahlar, kağnılarla, at arabalarıyla, atların ve eşeklerin sırtında Kastamonu'ya gelir, oradan Ilgaz dağları aşılarak bin bir güçlkle Çankırı'ya ulaşırdı. Çankırı'da büyük kışlada toplanan bu cephaneler, Çankırlılar tarafından aynı vasıtalarla Kalecik üzerinden Ankara'ya ulaştırılırdı. Silah sevkiyatının yapıldığı bu yol tarihe “İstiklal Yolu” olarak geçmiştir.⁸ “İnebolu, Kastamonu ve Çankırı yolunun İstiklal savaşındaki önemi düşünülürse Akif'in bu bölgedeki halk üzerinde bilhassa durmasının sebebi anlaşılır. Bu yolun kapanması halinde Ankara'ya ikmal yapılması imkânsız olurdu.”⁹

Âkif, bu dönemde Ankara'da da Sebilürreşad'ı çıkarır; Eskişehir, Konya, Kastamonu, Burdur, Afyon, Antalya, Çankırı ve çevrelerini dolaşarak, dini, vatanı ve milleti uğruna çalışır. Vatan Şairi Akif'in, 19 Kasım 1920 Cuma günü Kastamonu Nasrullah Camii Kürsüsü'nde yapmış olduğu konuşması, Milli Mücadele ruhunu ateşleyen vaaz olarak tarihe geçmiştir.¹⁰ Mehmet Âkif, burada toplanan halka defalarca hitap ederek, savaşın gerçek sebeplerini ve dünyanın içinde bulunduğu siyasi durumu açıklar ve Müslümanları, milletimizi tehdit eden tehlikelerin asıl kaynaklarını anlatır.

⁷ M. Ertuğrul Düzdağ, “Mehmet Akif Ersoy Hayatı ve Eserleri” Bilimin ve Aklın Aydınlığında Eğitim dergisi, Mart-2006, s.11

⁸ Geniş bilgi için bakınız: Mustafa Yeşilay, Milli Mücadele Yıllarında Çankırı, Gazi Üniv. Sos. Bil. Ens. Basılmamış doktora tezi, Ankara-2000, 229 s.

⁹ M. Akif Ersoy, Safahat, Haz. M. Ertuğrul Düzdağ, İstanbul 1988, s. LVIII

¹⁰ Mehmet Albayrak, Mehmet Âkif'in Kastamonu Mitingi
http://www.ekipgazetesi.com/kose_yazisi.asp?id=15021 (Erişim tarihi:08.03.2012)

Akif'in bu ateşli konuşması, Anadolu'daki tüm valiliklere, kaymakamlıklara, sancaklara, mutasarrıflara ve müftülüklerle gönderilmiş, ulaştığı her yerde büyük heyecan ve uyandırır. Mehmet Akif, kendi derdiyle değil, milletin derdiyle, ıstırapıyla mustarip yaşar, milletin maddi manevi dünyası yıkılırken, o hiç gülmez, gülemez ve hep ömrü boyunca:

*Irzımızdır çiğnenen, evlâdımızdır doğranan!
Hey, sıkılmaz ağlamazsan, bâri gülmekten utan!*

diye haykırır.

Mehmet Âkif, Eşref Edip'le beraber 1920 Aralık ayında Ankara'ya döner. Mustafa Kemal Paşa, ikisini de davet eder. Atatürk, daha İstanbul'da iken Milli Mücadele için yaptıkları hizmetleri bildiğini söyledikten sonra:

“- Sevr Anlaşması'nın memleket için ne feci bir idam hükmü olduğunu Sebilürreşad kadar hiçbir gazete memlekette neşredemedi. Manevi cephemizin kuvvetlenmesinde Sebilürreşad'ın büyük hizmeti oldu. Her ikinize de bilhassa teşekkür ederim.”

İstiklal Marşı

İstiklâl Marşı, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Milli marşıdır. Marşın sözlerini Mehmet Akif Ersoy yazmış, bestesini Zeki Üngör yapmıştır. Kurtuluş Savaşı'nın en zor döneminde, bir millî marşa duyulan gereksinmeyi göz önüne alan Milli Eğitim Bakanlığı, 1921 yılında bir şiir yarışması düzenler. Yarışmaya 724 şiir gönderildi. Birinci seçilen şiirin sözlerine 500 ve bestesine 500 lira olmak üzere para ödülü konduğu için başlangıçta Mehmet Akif katılmak istemez. Ancak, Millî Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi'nin Tanrıöver'in ısrarı üzerine, ödüksüz olmak şartıyla Akif de şiirini gönderir. Akif, İstiklal Marşı'nı Tacettin Dergahı'nda misafir edildiği dönemde kaleme alır.

Yapılan seçim sonunda, Mehmet Akif'in yazdığı şiir, 12 Mart 1921'de, Meclis kararı ile İstiklal Marşı, olarak kabul edilir. Âkif, mükâfat olarak ayrılan parayı almaz ve Dârülmesâî (İşevi) adlı Hilal-i Ahmer'e (Kızılay) bağlı bir derneğe bağışlar. Milli Marşımızı bütün meclisle beraber Atatürk de ayakta alkışlar.

Mehmet Akif Ersoy, İstiklâl Marşı'nda, Kurtuluş Savaşı'nın kazanılacağına olan inancını, Türk askerinin yürekliliğine ve özverisine güvenini, Türk ulusunun bağımsızlığa, hakka, yurduna ve dinine bağlılığını dile getirir. Bu marş, milletimiz için önemli bir belgedir, bizim var oluş belgemizdir. Yediden yetmişe milletin bütün fertlerinin ortak duygusunu terennüm eder. Üzerinde herkesin anlaştığı, anlaşabileceği ya da anlaşması gereken düşünceler, duygular İstiklal Marşı'nı oluşturur¹¹ İstiklal Marşı, milletimizin öz benliğini, değerlerini, yüceliklerini, güzelliklerini dile getiren milli bir yemindir. İstiklal Marşı, geniş bir duygu birikimiyle kaleme alınmıştır. Tarih, medeniyet ve milletin hafızası telmihlerle canlı tutulmuş, dönemin olaylarıyla zenginleştirilmiş, geleceğe ait hedef ve arzularla aktarılmıştır. İstiklal Marşı'nın söz konusu olduğu günlerde Mehmet katılmadığı bir yarışmanın amacına ulaşmadığına inanılır. Milli marşın ancak Akif tarafından yazılabileceğine olan inancın

¹¹ Nazım Elmas, Mehmet Akif'in Sanatı İle Milli Marş Olan Şiir.

http://www.tbtd.org/index.php?option=com_content&view=article&id=116%3Amehmet-akfn-sanatle-ml-mar-olan-r&catid=36&Itemid=48(Erişim tarihi: 10.03.2012)

temelinde, Akif'in kişiliği, inanç dünyası, samimiyeti, kimliği, ruhu, geçmişi ve hassasiyetleri ön planda gelir. Mehmet Âkif, İstiklal Marşı'nı sadece yazmamış, bütün ayrıntıları ile yaşamıştır. Söylediklerini görmüş, gördüklerini yaşamış bütün olayları ruhunda hissetmiş ve adeta vecd içinde tamamlamıştır.

20. yüzyılın başlarında Türk milleti tarihinin en trajik günlerini yaşar. “Meclis ve onunla beraber bütün bir Türk milleti korku, ümit, ümitsizlik, zafer ve sevinç haberlerini, duygularını, heyecanlarını arka arkaya ve birbirine karışmış halde yaşıyordu. İşte bu yeis günlerinde ‘Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak’ hitabıyla başlayan ve ‘Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl’ mısraıyla devam eden İstiklal Marşı doğmaktadır. Milli marşımızın ‘Korkma’ diye başlaması boşuna değildir. Ümitsizliğin, inanç yokluğundan geldiğini haber veren bir dinin mensubu olan Türk milleti, bu manzume ile var olan azmini, imanını, iradesini yeniden bulmuştur. Onun için İstiklal Marşı, bir milletin ölüm-kalım çağının destanıdır.”¹²

İstiklal Marşı'nda hedefler, kavramlar ve istekler, belli bir tertip ve düzen içinde yerleştirilmiştir. Başlangıçta yüksek kavramlara değinilmiştir. Bağımsızlığı simgeleyen Alsancak ve Hilal Türk milletinin zihninde derin izler bırakır. On kıta içinde bir millet için gerekli moral değerler yer almıştır. Ümit, cesaret, yüce değerler, kimlik tanımı, kendini bilme, vatanın önemi, toprağın vatan oluşunu sağlayan unsurlar; rahat, müsterih, asude eda ve şükrün ifadesi ile final kıtasına ulaşır.

*Dalgalan sen de şafaklar gibi ey nazlı hilal!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helal
Ebediyen sana yok ırkıma yok izmihlâl
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin İstiklal*

Bu mısralarla son bulan marşta, başlangıçtaki tereddüt ve endişe gitmiştir. Akşam karanlığı ile başlayan şiir sabah aydınlığı ile tamamlanmıştır. Tereddüt, yerini sükûnete ve rahatlığa bırakmıştır. Yapılan fedakârlıkların karşılığı alınmıştır. İnsanın sahip olduğu özelliklerle vardığı netice dile getirilmiştir. Akif'in İstiklal Marşı'nda bazı kelimeleri özellikle vurguladığı görülür. Birinci kıtadan itibaren bazı örnekler vermek gerekirse sancak, ocak, millet, kurban, hilâl, helâl, Hak, İstiklal, iman, şehit, cennet, vatan, mabet, ezan, şehadet, din, hürriyet, gibi kelimeler kültürel boyutuyla ve tarihî birikimiyle ifade edilir. Bu kelimelerde asırların hatırası, zaferleri, acıları, milletimizin karakteri, imanı, cesareti vardır. Bize düşen, İstiklal Marşımızı, bayrağımızı, vatanımızı ve milletimizi sonsuza kadar korumaktır.

Sözlerimi Mehmet Akif'in dediği gibi “Allah bir daha İstiklal marşı yazdırmazın.” dileğiyle noktalamak istiyorum.

Hepinize teşekkür ederim.

Kaynaklar

Akay, Hasan, **Korkma Sönmez Bu Şafaklarda Yüzen Al Sancak**, İstiklâl Marşı İstikbâl Marşı, Hat Yayınevi, İstanbul 2010.

¹² Hasan Akay, Korkma Sönmez Bu Şafaklarda Yüzen Al Sancak, İstiklâl Marşı İstikbâl Marşı, Hat Yayınevi, İstanbul 2010, s.102-103.

- Akyol, İbrahim, **Mehmet Akif Ersoy'un Milli Mücadele Yıllarında Çankırı'ya Gelişi ve Çankırı Vaazı**, I. Uluslararası Mehmet Akif Sempozyumu.
- Albayrak, Mehmet, **Mehmet Âkif'in Kastamonu Mitingi**
http://www.ekipgazetesi.com/kose_yazisi.asp?id=15021 (Erişim tarihi:08.03.2012)
- Duymaz, Recep, **Mehmet Âkif Ersoy'un Şahsiyetinin Kaynakları**, Bilimin ve Aklın Aydınlığında Eğitim dergisi, Yıl:7, Sayı:73, Mart 2006.
- Düzdağ, M. Ertuğrul, **"Mehmet Akif Ersoy Hayatı ve Eserleri"** Bilimin ve Aklın Aydınlığında Eğitim dergisi, Mart 2006.
- Elmas, Nazım, **Mehmet Akif'in Sanatı İle Milli Marş Olan Şiir**.
http://www.tbbd.org/index.php?option=com_content&view=article&id=116%3Amehmet-akfn-sanati-le-mll-mar-olan-r&catid=36&Itemid=48
(Erişim tarihi:08.03.2012)
- Ersoy, M. Akif, **Safahat**, Haz. M. Ertuğrul Düzdağ, İstanbul 1988.
- Yakit, İsmail, **Mehmet Akif ve Tıp Etiği**, I. Uluslararası Mehmet Akif Sempozyumu.
- Yeşilay, Mustafa, **Milli Mücadele Yıllarında Çankırı**, Gazi Üniv. Sos. Bil. Ens. Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 2000.
- Yetiş, Kazım, **Bir Mustarip Mehmet Akif Ersoy**, Akçağ Yayınları, Ankara 2006.